

Nr B 51

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående rätt för generalpoststyrelsen att upptaga tillfälliga lån för postsparbankens och postgirots rörelse; given Stockholms slott den 17 oktober 1958.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av § 10 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken; samt
- 2) förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgirotörrelse.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gösta Skoglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att generalpoststyrelsen beträffande postsparbanken och postgirotörrelsen ges samma befogenheter som sparbankerna att vid tillfälligt lånebehov begagna kredit i checkräkning hos riksbanken eller inländskt bankaktiebolag eller annorledes upptaga lån.

Förslag

till

**Förordning om ändrad lydelse av § 10 förordningen den 21 juni 1922
(nr 277) angående postsparbanken**

Härigenom förordnas, att § 10 förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken och överskriften till nämnda paragraf skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)**Medlens fruktbargörande.**(Föreslagen lydelse)**Förvaltning av innesättande medel och upptagande av lån.*

§ 10.

I postsparbanken — — — — — Kungl. Maj:t bestämmas.

För att tillgodose tillfälligt penningbehov för postsparbanken äger generalpoststyrelsen begagna kredit i checkräkning hos riksbanken eller inländskt bankaktiebolag eller annorledes upptaga lån.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

**Förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 juli 1924
(nr 378) angående postgirorörelse**

Härigenom förordnas, att 12 § förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

12 §.

De i — — — — — Kungl. Maj:t bestämmas.

Av den å postgirorörelsen uppkommande vinst må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande årligen högst hälften avsättas till en reservfond.

Närmare föreskrifter rörande fonden utfärdas av Kungl. Maj:t.

Av den å postgirorörelsen uppkommande vinst må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande årligen högst hälften avsättas till en reservfond. Närmare föreskrifter rörande fonden utfärdas av Kungl. Maj:t.

För att tillgodose tillfälligt penningbehov för postgirorörelsen äger generalpoststyrelsen begagna kredit i checkräkning hos riksbanken eller inländskt bankaktiebolag eller annorledes upptaga lån.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 12 §, se SFS 1928:143.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertingen av Halland i
statsrådet å Stockholms slott den 17 oktober 1958.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund.

I § 10 förordningen den 21 juli 1922 (nr 277) angående postsparbanken stadgas, att generalpoststyrelsen äger förvalta och fruktbargöra i postsparbanken inestående medel enligt grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Motsvarande stadgande återfinnes i 12 § förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgiroörörelse. Bägge förordningarna har utfärdats med riksdagen.

Med stöd av nämnda stadganden har Kungl. Maj:t utfärdat reglemente angående förvaltningen av i postsparbanken och på postgiro inestående medel (medelsplaceringsreglementet). Gällande reglemente är utfärdat den 25 november 1949 (nr 585).

På olika punkter ansluter sig reglementet till motsvarande bestämmelser i lagstiftningen för affärsbanker, sparbanker och jordbrukskasserörelsen. För dessa kreditinstitutioner har lagstiftningen ändrats genom lagen om bankrörelse den 31 mars 1955 (nr 183), lagen om sparbanker den 3 juni 1955 (nr 416) och lagen om jordbrukskasserörelsen den 25 maj 1956 (nr 216).

I skrivelse den 21 oktober 1957 har generalpoststyrelsen framlagt förslag till nytt medelsplaceringsreglemente i syfte bl. a. att i vissa avseenden anpassa bestämmelserna för postsparbanken och postgirot till vad som numera gäller för övriga här nämnda kreditinstitutioner. Härutöver har styrelsen föreslagit vissa ytterligare ändringar och kompletteringar av medelsplaceringsreglementet. Jag kommer framdeles efter närmare prövning att anmäla detta ärende i dess helhet för Kungl. Maj:t. På en punkt är emellertid styrelsens förslag av den innebörden att jag ansett ärendet i denna del böra underställas riksdagens prövning. Jag syftar härvid på en bestämmelse i det nya av generalpoststyrelsen föreslagna medelsplaceringsreglementet, vilken skulle ge styrelsen möjlighet att upptaga lån för att tillgodose tillfälligt penningbehov för postsparbanken och postgirot. Den föreslagna bestämmelsen har följande lydelse: För att tillgodose tillfälligt penningbehov äger general-

poststyrelsen att för postsparbanken och postgiro begagna kredit i checkräkning hos riksbanken eller inländskt bankaktiebolag eller annorledes upptaga lån.

Generalpoststyrelsen

Generalpoststyrelsen framhåller i förevarande sammanhang att affärsbankerna allmänt upptar lån sinsemellan eller hos riksbanken för att tillgodose tillfälliga penningbehov. Sparbankerna utnyttjar Sparbankernas bank för sådant ändamål. Generalpoststyrelsen har ansett det ligga i sakens natur, att styrelsens bankavdelning i likhet med andra bankföretag ägt att upptaga tillfälliga lån, och sådan upplåning har också förekommit vid olika tillfällen för postgirots behov. Varken förordningen angående postgirorörelse eller gällande medelsplaceringsreglemente innehåller emellertid några uttryckliga föreskrifter om dylik upplåningsrätt för generalpoststyrelsen. Med hänsyn härtill har riksräkenskapsverket ansett sig böra ifrågasätta styrelsens befogenhet i här åsyftade hänseende. I anledning härav har styrelsen föreslagit den förut angivna kompletteringen av medelsplaceringsreglementet, varigenom styrelsen skulle erhålla formell rätt att taga upp tillfälliga lån. Om behovet av denna upplåningsrätt anför generalpoststyrelsen bl. a. följande.

För att uppnå bästa ekonomiska resultat måste bankavdelningen i berörda avseende kunna bedriva sin verksamhet under samma förutsättningar som andra banker. Det är icke alltid möjligt att avväga kassabehållningen så att icke tillfälliga behov av rörelsemedel uppstår. Anledningen härtill kan antingen vara den, att insättarbehållningen tillfälligt mera väsentligt understiger den vid olika tidpunkter under året beräknade normala eller att postanstalterna för sin kassabehållning, som huvudsakligen tillgodoses med postsparbanks- och postgiromedel, tillfälligtvis kräver större belopp än man haft anledning att räkna med. Om bankavdelningen icke skulle kunna begagna sig av tillfällig upplåning vid uppkommande kassapåfrestningar skulle behövlig kassaförstärkning endast kunna ordnas genom försäljning av obligationer eller andra värdehandlingar. En sådan lösning av frågan kan emellertid icke anses rationell eller affärsmässig med hänsyn till bl. a. ökade kostnader och risk för kursförlust.

Yttranden

Utlåtanden över generalpoststyrelsens förslag till nytt medelsplaceringsreglemente har avgivits av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, statskontoret samt riksräkenskapsverket.

Fullmäktige i riksbanken understryker, att rätten till upplåning vid tillfälliga, särskilt starka kassapåfrestningar möjliggör en bättre förräntning av inlånade medel. Då upplåning vid tillfälliga behov får anses ingå som ett normalt led i all bankverksamhet, ifrågasätter fullmäktige, om icke det

allmänna bemyndigandet för posten att bedriva sparbanks- och postgiro- rörelse måste anses innefatta även rätt att upptaga tillfälliga lån. Om man emellertid anlägger ett mera formellt betraktelsesätt och anser generalpoststyrelsen f. n. sakna rätt till tillfällig upplåning, framstår det som angeläget, att styrelsen snarast erhåller denna befogenhet.

Fullmäktige i riksgäldskontoret framhåller, efter att mera allmänt ha berört postsparbankens och postgiorörelsens behov av kassareserv, att det vid en väl avvägd placeringspolitik knappast föreligger behov av ett lånebemyndigande sådant som det föreslagna. Enligt fullmäktiges uppfattning bör det ligga närmast till hands att, då det gäller att säkerställa tillräcklig likviditetsreserv, utnyttja förefintliga möjligheter till placering av medel i riksgäldskontoret. En viss begränsad upplåningsrätt för generalpoststyrelsen kan emellertid vara av värde såsom en säkerhetsmarginal i ett oförutsett krisläge. Fullmäktige har därför icke något att erinra mot att styrelsen erhåller en sådan rätt, men anser det angeläget, att bestämmelserna utformas så, att upplåningsrätten endast får tillämpas vid extraordinära behov av kassaförstärkningsmedel. Härvid bör i första hand möjligheterna att erhålla kredit i riksbanken utnyttjas. Med en sådan begränsning av lånebemyndigandets räckvidd torde något hinder ur konstitutionella synpunkter icke möta mot att Kungl. Maj:t i medelsplaceringsreglementet meddelar de erforderliga bestämmelserna i ämnet.

Bank- och fondinspektionen delar generalpoststyrelsens uppfattning, att en tillfällig upplåning av medel kan vara den i vissa lägen lämpligaste åtgärden vid en extraordinär kassapåfrestning. Denna utväg bör lämpligen stå styrelsen till buds. Inspektionen understryker emellertid angelägenheten av att upplåningen strikt begränsas till vad som erfordras för mötande av rent tillfälliga behov och till vad som är affärsmässigt betingat. Med hänsyn till här ifrågasvarande institutioners statliga karaktär bör vid uppkommande behov i första hand förbindelserna med riksbanken utnyttjas. Att helt utestänga postsparbanken och postgirot från möjligheten att anlita den allmänna penningmarknaden, med vilken dessa institutioner har intima kontakter, synes dock icke motiverat.

Sparbanksinspektionen har icke funnit anledning till erinran mot generalpoststyrelsens framställning.

Statskontoret däremot hyser betänkligheter mot förslaget. Det ifrågasatta medgivandet anser ämbetsverket innebära avsteg från de grunder, efter vilka postsparbanks- och postgiorörelsen avsetts skola bedrivas. Statskontoret uttalar att, därest generalpoststyrelsen anses böra erhålla den begärda upplåningsrätten, ärendet i denna del torde böra underställas riksdagen på grund av stadgandet i § 76 regeringsformen.

Riksräkenskapsverket anser, att bestämmelser om upplåningsrätt icke bör införas i medelsplaceringsreglementet innan det närmare klarlagts, i vilka krislägen åtgärder kan behöva vidtas för att säkerställa tillgången på likvida medel.

Departementschefen

Den ifrågasatta rätten för generalpoststyrelsen att upptaga s. k. dagslån i riksbanken eller andra banker är av betydelse framför allt för postgiörörelsen, där mycket kraftiga tillfälliga variationer i kontomedelsbehållningen förekommer. Den kan emellertid under vissa omständigheter vara till nytta även för postsparbanken. Om de kassapåfrestningar, som uppstår vid tillfällena av mycket stora uttag av medel från postgiro- eller postsparbankskontona, kan mötas med tillfällig upplåning av medel från annat håll, kan likviditetsreserven av tillgodohavanden på check- och avistaräkning hos riksbanken resp. riksgäldskontoret hållas vid en genomsnittligt lägre nivå, varigenom i sin tur en bättre räntabilitet för bankrörelsen möjliggöres. Några av remissmyndigheterna har anfört vissa betänkligheter mot att ge generalpoststyrelsen sådana befogenheter. För min del anser jag rätten att upptaga lån vara ett så värdefullt komplement till postgirots och postsparbankens nuvarande medelsplaceringsbestämmelser, att jag trots de invändningar som framkommit vill förorda att generalpoststyrelsen erhåller befogenhet att därigenom tillgodose sina extraordinära likviditetsbehov. Jag tillstyrker därför, att styrelsen tillerkännes samma formella rätt härtill som enligt sparbankslagen gäller för sparbankerna.

Hur stor reserven av kassamedel och egna banktillgodohavanden från tid till annan skall vara blir i sista hand en avvägningsfråga, där hänsyn får tagas bl. a. till behovet av att stärka bankrörelsens ekonomi genom mera räntabla medelsplaceringar, omfattningen och frekvensen av toppbelastningarna i kassarörelsen, möjligheterna att utan större förluster övervinna kassapåfrestningar genom försäljning av värdehandlingar samt möjligheterna att på tillfredsställande villkor erhålla tillfälliga lån. Jag vill understryka de uttalanden, som från olika håll gjorts om att postsparbanken och postgirot bör upprätthålla en betryggande betalningsberedskap med egna medel för att möta sina normala likviditetsbehov. Några särskilda föreskrifter i detta hänseende anser jag däremot icke erforderliga. De allmänna riktlinjerna bör liksom hittills anges under medverkan av postsparbanksfullmäktige.

Vid ärendets remissbehandling har ifrågasatts, huruvida icke frågan om medgivande av här avsedda upplåningsrätt för generalpoststyrelsen vore av den art, att densamma borde underställas riksdagens prövning. För min del anser jag skäl tala för att så sker. De erforderliga bestämmelserna i ämnet — vilka synes böra avfattas i nära överensstämmelse med stadgandet i 25 § andra stycket andra punkten lagen om sparbanker — torde lämpligen få inflyta i förordningen angående postsparbanken och förordningen angående postgiörörelse.

I enlighet med det nu anförda har inom kommunikationsdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning om ändrad lydelse av § 10 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken; samt*

2) *förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgirorörelse.*

Föredragande departementschefen hemställer, att förenämnda författningsförslag, av den lydelse bilagor till detta protokoll utvisar, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Engdahl